

לשוני . ויחסר הגיוני . להגיד אחד מני אלף הסדיך . ומתנות ידיך . ישלם לך השם כפעליך . וישיב אל היקך כמעלליך . אם תעמוד עמך לי ששון ושמחה מכל עבריך . ואם תרחק גדוד אל ירחיק האל זכרך :

אחר כן נפלו איש על צוארי אחיו ויחבקו וינשקו איש את רעהו . ויבכו בכי גדול עד אשר כרת הבכי קשר דבורם ושיחם . ולא הנחם השב רוחם . ויפרדו על זה הענין איש מעל אחיו . וילך הנזיר לדרכו . לעשות מלאכתו וצרכו . וישאר בן המלך אחריו בוכה ודואג . נוהם ושואג . הומה ושואף . מר וזעף . ימים רבים . המקום כרחמיו הרבים . יקבץ וישיב על שער בת רבים . יהודה וישראל הברים :

שיד קשור וראוי ומורכב ע"מ ב' תנועות ויתד וב' תנועות ויתד וב' תנועות גדלת ויתד ושתי תנועות ויתד ושתי תנועות ויתד ושלוש תנועות בסוגר :

נְתִיחָמָה כִּי אֶחָרָיו אֵלֶיךָ

אֲבָל מִיָּהָר פִּינְמִי וְרָאִי אֶחָדָתִי .

לֹא נִתְקַוֶּר סוּד חֵי מְדַבֵּר מֵת

וְלֹא נוֹדַע צְפוּנוֹ אֵת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי :

תם ונשרם

מלחמת החכמה והעושר (*)

ספר הנקרא מלך רב , ועניניו נחמדים מזהב ומפז רב , סדורים לקו האמת והיושר . במלחמת החכמה והעושר . להראות העמים והשרים , וכל עוברים ושבים , אי זה יכשר הזה או זה , או שניהם כאחד טובים :

אזדה כי התכונות היקרות , כבר בנהו והביאו שערות . ואין דורש , ואין להן מבקש . כאלו על בעלים הן אסורות המאז הן בתולות או גרושות . בנש או אלמנות היות צרורות , אשר כל

(*) מהזר ספר , מלחמת החכמה והעושר . הנקרא ג"כ נשם . מלך רב , הוא הכתוב יתורה כ"ר יתק צ"ב כתי הלוי ונדלם לטעום בטעמים כל מה ש .

כל השפחות השנואות. נבירות הן וגם צרות לשרות. וקמו
אוהבי בצע וחמס. ועל אנשי אמת כתבו מרורות. ואמרו
בוערים, כי התבונות, כבר זקנו והחכמות עקרות. ולא שרצו
זלא פרו ורבו. ולכן בקשו פרות אחרות. וקמו עד אשר
ישבו בקדש. ונזרו על ברית קדש נזרות. ויחד נועדו שור
תם ומועד. ולכן אין לבד סכין שמורות. ונפשי נשבעה מאז
לשחנם. אבל המה טרפות לא כשרות. פתאים לבכם שיתו
לשכלי. והקשיבו אמרותי הטהורות. וטוב להיות עבדים
לתבונות. ואל נא תהיו שרי עשרות. ומה אתם לאויבכם ינעים.
ואל שונאכם תכנו נדרות:

זיהי כי החל האדם לרוב, ותשחת הארץ מפני הערוב, וארא בחזון ואעמוד
על דגלי ואשמע את הקול מדבר אלי. בן אדם קח לך עצה, כי הכסף
יצא, ועזרה בצרות לא נמצא. בחיק הילדות החענג ותישן הלא ידעת אם לא
שמעת כי קמו מבקשי רעתך. על דברך ועל חכמתך. עד מתי עצל תשכב מתי
הקום משנתך. ויעברו אנשים מדינים מבקשים. אשר ארחותיהם עקשים.
ויאמרו איש אל רעהו הבה נלכנה לבנים. לפרוץ פרץ בנכונים. ולחמול על
הכרים ועל המשנים. ויחגיו איש את כלי מלחמתו עשרת מונים. וכלים סכלים
שונים. ואתה בן אדם פקח עינדך. קום לך למה אתה נופל על פניך. ואם
הדרש תחריש בעת הזאת ותסתר. אל תהבם יתר. כי המשכיל שכל לא
יועילו. ותקוה דככיל ממנו. והכמה לא תצילנו. ופן האמר בלבבך איכה
אני לעלות עליהם לצבא. ואהד ירדוף ארץ ושנים יניסו רבבה. רבים אשר
אחנו מאשר עמהם. מקניהם וקנינם וכל בהמתם הלא לנו הם. ואתה אל תירא
זלבבך אל ירך משני זנבות האודים העשנים. והודאי תאנים. כי כלם ישנים.
זעתה שא נא כליך. ואל תירא מן ההמון הרב היוצא עליך. כי אתך אני נאם
י"י להצילך. ויען דמלאך הדובר בי ויאמר:

קום כה לך נדרם ונשבר ורעיון לבך יהי לבוש בדיו. כיקהזמן
כתב עלי לוח בעט ברזל מרורות משני צדיו. אל נפשך
תבא בסוד בוגד ואל תחשה ואל נא תחרוש בדיו, בסוד פתאים
סוד הטוב כי תחרוש רעה בשור גם בחסור יחרו:

זיהי כאשר תמו הלא אנשי המלחמה. דורשי שכל ומומה. ומעל פני הארמה
ציץ המש"ה פרח ורון. להמשיל עבד באדון. ויהי כל העם נדון. ויפרוש הזמן
דשתו. ודרך כאויב קשתו. ויהי כאריה ביער. ושאייה יובת שער. קולע אל
השערה. ולא שמע גערה. לדידי הזו לי דמנגהי כתורא. מפתה חטאין
בהבליו ומשכיותיו. ומשקה הרים מעליותיו. כי ראו כי החסרון יוליד עורים.
צלמות ולא כדרים. עד אשר יסתר במספרים. וכי יתן בכס עינו יתהדך
במישרים. ויאסור הזמן רכבו. ויאמר המון בלבו. למי יחפוץ המלך לעשות
יקר. הלא על כל בני צאן ובקר. ויעש לו מרכבה וסוסים וחמשים איש רצים
לפניו. רבו עבדי המחפרצים איש מעל אדוניו. ויאמר הבה נתחכמה. אל
ביצלי המוסר והחכמה. פן יאמרו ידנו רמה. ועתה פן ישלחו ידם. לחלל
גזון בעלי עושר וכבודם. ולא ירשבו האנשים אשר יתנו הכסף על ידם.
זיחוק מגן וצנה. ויאמר מי פתי יסור הנה. וסי אשר חספן בי. ויאספו אליו
כל בני לביא. ויבואו מכל צד ומכל פנה. המה וכל החיה למינה. ויוהף עונ
שלוח שרים. ונאספו שמה כל העדרים. ויזכרו אותם חמורים חמורים.
זיקבצו אליו כל איש מצוק וכל איש אשר לו שונא. או משפחה או שבט אשר
לכבו פונה. ויעלו אתו בגורלו. הרבה משתים עשרה רבוא אדם אשר לא ידע
בין ימינו לשמאלו, צנה ואלפים, למאות ולאלפים. לעשות מלחמה ערוכה.
בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה. עיר בעיר ממלכה בממלכה. ויהי הקשר
אמיץ והעם הולך ורב. ופניהם הולכים בקרב:

בימים החם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה. לא ישאל ולא
ינסה. שם האיש יסף אל ושם אשהי מהיטבהל. זיהי האיש ההוא

מלחמת החכמה והעו"ש

צדיק שומר אמונים . גדול לפני אדוניו ונשוא פנים . בקי בכל הרבמות ומבין בכל רזון וחלומות . ויודע פשר התבונות . הסתומות ורחמנות . כי חד הפתים או באחד המקומות . הוציא לאור תעלומה . הבין דרכה ודוא ידע ינת מקומה . ולא הניח דבר שלא למד . וסיד שלא עמד :

וידן לתקופות הימים . נולדו לו תאומים . ויצא הראשון אדמוני . כתולעת שני . ויאמר מה פרצת עליך פרץ . ויקרא שמו פלג כי בימיו נפלגה הארץ . ושם אחיו יקטן יקראנו . ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו . וגדלו דנערים ויזי פלג איש יודע ציד איש צודה . כסף וזהב עליהם רודה . ולהם מ תחנה ומדה . הבין בתרמית בעלי הלשון ונכלידם . ובאלו קשרים שחייבין עליהם . ויקטן נתן אל לבו לדרוש ולהור בחכמה . מכל האדם אשר על פני האדמה . ובדורשי רשומות השכל נתן חמדתו . ובאלו דברים שאדם יוצא בהם ידי חובתו . מחזק בתבונה ובדעת ובכל מלאכה . ומפשפש אחר הדת וההלכה . ויקרבו ימי אליסף . כי לבית פועד נכסוף נכסף . ויקרא לבניו ויורם דרך השובה . שלא יכשלו בה . ויאמר להם מכל דברי אתם אל תפילו . וכל אשר תעשון תשכילו . הנה זה הדרך לכו בו כי תימינו וכי תשמאלו . ויחלק להם נחלתו . הבכור כבכורתו והצעיר כצעירתו . וימשילם על כל נכסיו . ועל כל מעשיו . והבכורה נתן לשלג בנו . כי הוא ראשית אוננו . והניח להם מבלי חלוקה עטרה . מזהב וכסף ואבן יקרה . שכל מי שחש בראשו ויניחנה בו יהשך כאבו :

וידן אחרי כותו ויבא פלג לקחת העטרה . כי לו משפט הבכורה . והנה יקטן יצא וערער כנגדו . הרי מחלקתו בצדו . ופלג קם לעורר בפעם אחת חניתו . על אחיו ועל חכמתו . ויאמר לו איך היית כערער כנגדי וטוען . אל בינתך אל תשען . נטה לך על ימינך או על שמאלך . ואל ישיאך לבך להתגולל עליך ולהתנפל עליך . כי לא יכבדך כי תחבקנו . ואת ביגיעה רבה תמצאנו . לא תאכל ממנו . ואם החכמה ערוכה ושמורה בפינו . מימינו בכסף שתינו . והדבר בתמים וביושר . כי לא לחכמים לחם וגם לא לנבו ים עושר . ואם יקח איש אשה . יתחייב להאכילה ולהלבישה . ואם תמרוקיה ומנותיה לא יפיק . תרוממה קרנות צדיק . והלא המלה ערוכה בכל ושמורת . אם אין קמה אין תורה . ואין מקריבין את העומר כי אם כבא החבואה . ואין אומרים הלל הגדול כי אם בנפש שבעה וכרם כלאה . ועל מה מזכירין גבורות גשמים הלא על אידת האשכול . ומאימתי קודין את שמע בערביז משעה שרכהנים נכנסין לאכול . והלא אמר ציר נאמן בברכו אותו . איש כברכתו . יצו יי אתך אח הברכה . ולא דת ולא הלכה . וכאשר דבר וכרך את לחמו ואת מימיו . איה איפות חכמיו . ועתה על מי בטחת . כי מרדת . והעטרה לא תאות כי אם לבעלי עושר ונכסים . הרודים בעם העושים . וישא משלו ויאמר :

אבוי לכסיל אשר נפשו תלויה . בקיר נמוי וגדר הדחוייה . ובזדוננו אשר נצב ימינו . וחיש יפול ברוח המצויה . ואין לחם ואין שמלה בביתו . ויאמר כי פעולתו הצויה . ונשען על תבונתו ושכלו . ויחשוב כי שלוחים לו למחיה . היתכן לעולם כוס הרבות . לנגד שר אשר כוסו רויח . הלא עשיר דברו אין להשיב . וחכמת דל בעיני כל בזויה . ועשיר נאמן נקרא . והדל יהי נחשד ועליו הראיה . והעשיר הכי יהזיק בתמו . והנבון כמו קשת רמיה . והעשיר בתם מהזיק כאיוב . וחכם כאלישע בן אבויה :

וידן כאשר כלו הגמלים . לספר מהתלים . וכהתם פלג לדבר . שקר ותרמית לחבר . וחילים יגבר . ויקטן קם בחמה שפוכה . וירץ המערכה . ויקרא כי ליי אלי . וחומל מכם עלי . ויאספו אליו עם הקדש אשר אהב . המריקים מעליהם הזהב . וצור העיד את רוחו . ויתמרמר וילך מר בחמת כחו . ויאמר לך נה תתהלל ברעה הגבור . ורעיוניך יזמו השכל לקבור . ויריצוהו מן הגבור . ותשכח יי עושיך . בהתחברך לרשע פרץ יי מעשיך . ונמה ראית . ואיפה היית

בגדחת החכמה והעושר

ט

צהכינו שמים בהכמה . ותולה ארץ על בליכה . וכל עושר ונככים הנמצאים באדמה . כלם פרפרגות להכמה . כי יש לכסף מצא . וסקים לזהב נמצא . והחכמה מאין תמצא . ואי זה מקום בינה . ואין קצה לתבונה . הי נפשך אם יש גוי וממלכה אשר לא שלחתי לבקשה . ולא מצאתיה . וגם אנשי דמקים נטרו לא היתה בזה קדושה . ושלמה לא שאל עושר . כי אם חכמה לעשות חכמה וישר . ועכן על אשר חמד . נגזר מארץ ונשמד . אם ימות גבר היחיה . ואדרי נמכר גאולה תהיה . לא אחד מאהיו יגאלנו . וזהב לא יצילנו . וכבוא שמשו יניח כל רכושו לאכזרי . ומי שהחשיך לו בדרך נותן כיסו לנכרי . וזהב כסף לא ישבע כסף . ואתה כאומה לא תשא בידך כאשר תלך . אפס כי לא תהיה הסאתך על הדרך אשר אתה הולך . ומי יעלה אל הר יי . כי אם חכמים ונכונים . שעמדו אכותיהם על הר סיני . המה יראו כבוד יי . ואשר השכל עזבתם לשמור . שבו לכם פה עם החמור . וישא משלו ויאמר .

הלא טוב החמור מן הפתי . אשר הוא מבלי שכל ודבור . אשר יאכל באבוסו ויחריש . וזה יצהק בלי דעת כברבור . תאומים הם שני אבות נזיקין . בשמות נקראו השור והבור :

ויאמר פלג ליקטן . אריו הקטן . עד כאן העזת פניך . להזריך עלי לשונך . אל נא תהי מריבה ביני ובינך . ואיך ב ית האהבה שכחנו . אשר צשבענו שנינו אנהנו . משפט נבחרה לנו . נדעה בינינו . ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו . וישית ידו על שנינו :

ויאמר יקטן כן דברת . כן משפטך אתה חרצת . הנה שמעתי באוני . אך באתי ותראינה עיני . מראה כבוד יי . על איש נביא וחווה . קרוב לזה ולזה . וימלא אוהו רוח אלהים בהכמה ובתבונה וברעת ובכל זמלאכה . ועוד לו אך המלוכה . וזבד טוב זבדהו אלהים זבוד . בעושר נכסים וכבוד . מוספת הדור הדור . איש אשר המלך חפץ ביקרו . והלכו גוים לאורו . בדברו הצדיק נושע . וכרוח שפתיו ימית רשע . והיה צדק אזור מתניו . והאמונה אזור חלציו . הגבר הוקם על למושיע וגואל . בחדש השלישי לצאת בני ישראל . לתקוע בשופר גדול לחרותנו . זמן מהן חורתנו . להחזיק כל בדק . עד יבא ויורה צדק . וגם יד השרים הסגנים היתה במעל הזאת . כי מאת יי היתה זאת . כי ראה את עמי עמו ובאה צעקתם אליו וישמע לקולם . וישעה לרם מושיע ורב להצילם . הנשיא הטעולה . החכם המופלא . מרנא זרכנא . שודרום הלוי תגדל מעלתו . ותחנשא מלכותו . על אויביו יתגבר ויריע . וראשו לעב יגיע . ועחה הנה האדון אשר אתה מבקשו . ומלאך הברית אשר אתה דורשו . שתאום יבא אל היכל קדשו . הכון ל ראת מושיע וגואל . ונקומה ונעלה בית אל . ושמה נערכה לפני המלך המשפט . כי שמה ישבו כסאות למשפט :

ויאמר פלג אחרי דברך לא אשאל ויא אנסה כל אשר תאמר אלי אעשה . ויטענו את בערם טענות . ודחירם שונות . זה אומר משך החכמה קונה וזה אומר דבר חורה מעות קינות . ויבואו אל הועד שנידם . ויפלו על פניהם . ויאמרו שמענו אדונינו . מלך אחד לכלא . ותשפות עלום לנו . כי על יום טוב באנו . וטענו טענותיהם . והביאו ראיהיהם . והתחיל פלג לשאול ולדרוש . הדיוט קופץ בראש . ויבא ידו בחיק חלוקו . כדחו והקו . והוייא צמר מקוים כדת וכהלכה . אכן לא יצלת למלאכה . וזה מופס שטרו . וראיה לדברו . אע"פ שהוא כחכבד בקלון חברו :

דנה אנחנו באים . עדים שהיינו מצואים . לחשוף קלוננו . וכשת פנינו . יודע בגוים לעינינו . לרוב חכמה למדנו . וכסוף דחבונה עמידנו . סוף סוף לריק יגענו . ואנחנו לא נושענו . ואם הנפשות בחכמותיהן פוטרות צרותיהן . וצרות צרותיהן . מדוע לא עמדה חכמתנו . להצילנו מרעתנו . ואם חכמתנו קל מהרה מרהנו . ומוסר לא לקחנו . ובעת יצרנו גבר . וחלף בנו ושטף ועבר . זמטה חכמתנו שבר . כי מי"י יצא הדבר . למה שידענו עדות ברורה . על פי צבגת ונגוה . עשרה בניסן תתקע' ביום אשר שברו אויבי דהודים לשלום

גהם . ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם . עדים ידבעם בן
גבם אלישע בן אבויה :

וידקי כשמוע יקטן משלי אצר . הכתובות בספר . ויען ויאמר אין מביאין ראיה
מן השוטים . אשר עקלקלותם מטים . ובאלה העדים חסרונך לא תמלא .
לא בחר יי באלה . אם הרבה חכמה שמו בכליהם . פסולה עדותם וגם אתה
כאחד מהם . ואיך תתפאר בעובדי עיז להעיד עדות ברורה . אבל הנה ביד
זכות וראיה . ביד חזקה ובוריע נטויה . אז הוציא שטר מקויים כצאת השמש
בגבורתו . ומספר כבוד מלכותו . ואת יקר תפארת גדולתו . וזה שופס אמריו .
הן אלה קצות דבריו :

אנו עדים החתומים . למטה תאומים . ידענו עדות ברורה . עדוכה בכל
ושמורה . בעין רואה ואזן שומעת . על החכמה ועל התבונה ועל הדעת .
כי חיים הם למוצאיהם . אשר ינשה אותם האדם וחי בהם . והשכל נתן להבין
ולתארות . ומוציא אסירים בכושרות . הלא יוסף בכסף נמכר וכחכמה נגאל .
ויבא השם את כל אשר שאל . ושלמה המלך לא שאל עושר ונכסים . כאשר
השמשים עושים . ויתן אל לבו לדרוש ולתור בחכמה . כי מפני אב שלום
ודתה שומה . ומה שנחברר לנו כתבנו וחתמנו על השבועה ועל הברכה .
ביום שנחתרשה בו המלוכה . שחהא עומדת לעד . בעשרה בסיון תקע'ד .
עדים . יוסף בן יעקב . שלמה בן דוד :

וידקי המלך שומע את דברי הספר . הנותן אמרי שחר . ויישב בעיניו הדבר .
כי גאון השכל גבר . ויען ויאמר לפלג למה תדבר עוד דבריך . והחוקש
על אמריך . למען ינוח שורך והמורך . ומה לך לשקר במקום עדים . רבים
ונכבדים . ויאמר פלג אדוני המלך הרף מאף ועזוב זעם . ואדברה אך הפעם .
אעפ"י שאני בפניך נבזה . יכול אני לפסול עדיו של זה . וראיות לפניך אחר .
ויאמר המלך דבר . ויקם בחמתו . כי ראה כי לא נעשתה עצתו . ויאמר באף
ובעברה . אין עדותן כשרה . ויש לי ראה . כי יוסף רועה היה . וקיימא לן התם
רועה פסול . ומי זה אשר יעיד על שלומי אמוני . ומי זה אשר יצמוד לפני . גם
בזה לא בחר יי . ועתה בעדות רועה תבקש לך גדולות . הכלב אנכי כי אתה
בא ארי במקלות :

אמר יקטן הא כברא דמיא . ומשם ראה . ולא גרסינן הני מילי רועה דיריח .
אבל רועה דאתריני סתמיה כשר דקיימא לן אין אדם חושא ולא לו ויוסף
רועה דאבוה הוה . דכתיב וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם :

אמר פלג שלו היו . כיון שהיה אוכל מהם פירות וקרוב לזה ולזה הוא אלל
היה משביח בנכסי אביו על דעת שיפלו לפניו בירושה :

אמר יקטן לא הכריזו עליו בבית דין . לפני כל יודעי דת ודין . מיד שתק .
ולא הוסיף לדבר עתק . ויקח ספר הברית ויקרא באזניהם . ותפקחנה
עיני שניהם :

פסק דין עמדו במושב דין לפני . חכמי ונבונים . כהני וזקני . ויבואו בפי
האלהים להתיצב על יי . השכל והעושר גדולי הדור שניהם .
המקנה והגבורה לפניהם . ובעת יצאו נצבים . שניהם כאחד טובים . ושניהם
אוחזים בדרך הטיבה לפי מחשבותם ותכונתם כמוצאות אותם . זה אומר אני
מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי .
זראה מן הדין בלי פסיקא . שאין להם דין חלוקה . והדבר ערוך בפי כל גבאי
פאוח . שצריכין זה לזה . לפי שאין לכל אחד ואחד לבדו כרי לזה וכרי לזה :

תם ונשלם

